

Kerstoratorium

Een verhaal dat speelt in 1743 door
Rudolf Herfurtner

Met muziek van Johannes Sebastiaan Bach

Met tekeningen van Maren Briswalter

Vertaald met behulp van Deepl

Verteld door

Als de winter komt en de donkere nachten langer en langer duren, dan vieren de mensen graag een lichtjesfeest, ze steken kaarsen aan, zingen en maken muziek en hopen dat ze snel bevrijd zullen worden van de vrieskou en de duisternis. Zo'n lichtjesfeest is ook Kerstmis - midden in de koude winter. Al meer dan tweeduizend jaar wordt er gezegd dat Zoon van God werd geboren als mens. De glorie van de hemel daalt neer in een stal in Bethlehem en een stralende ster verschijnt als hoop voor de wereld - halverwege de nacht. We verheugen ons en zetten kerstbomen neer en vieren ons lichtjesfeest. Het driedaagse kerstfeest in 1734 was naar verluidt bijzonder mooi in de rijke handelsstad Leipzig. In die tijd was de 27ste December nog een feestdag. Voor elk van de feestdagen had de directeur van de kerkmuziek, de Thomascantor Johann Sebastian Bach, een prachtige cantate van een half uur geschreven. En voor de tijd rond Nieuw jaar en Driekoningen nog eens drie. Het geheel noemde hij een oratorium, dat de hele kerst werd uitgevoerd in de twee hoofdkerken van Leipzig. Het was zulke geweldige muziek dat het vandaag de dag nog steeds te horen is. Ja, er zijn zelfs mensen die zeggen: "Kerstmis is het pas als ik de vijf pauken en het Jauchzet, Frohlocket! in Bachs Weihnachtsoratorium, hoor".

Jauchzet, frohlocket! auf, preiset die Tage,
Rühmet, was heute der Höchste getan!
Lasset das Zagen, verbannet die Klage,
Stimmet voll Jauchzen und Fröhlichkeit an!
Dienet dem Höchsten mit herrlichen Chören,
Laßt uns den Namen des Herrschers verehren!

Juich en jubel, prijs de dagen,
roem wat de Allerhoogste heden heeft gedaan!
Houd op met aarzelen, verban het klagen,
hef een vrolijk gejuich aan!
Dien de Allerhoogste met prachtige koren,
laten wij de naam van de Heerser vereren!

De kleine Thomas Troost hoort voor het eerst het "Jauchzet!" tijdens de advent in 1734. Hij weet dat de mensen in de weken voor Kerstmis uitkijken naar de geboorte van het kindje Jezus. Maar hij is arm en heeft zelfs op feestelijke dagen niet veel te eten. Hij en zijn vijf broertjes en zusjes en moeten vaak hongerig op de oude strozakken gaan slapen.

Zijn enige vreugde is muziek.

Op zondag luistert hij naar de cantates in de kerk. Bach, de cantor, schrijft elke week een nieuwe. Zijn leerlingen van de Thomasschool zingen ook op het kerkhof of in het koffiehuis van Zimmermann. Daarnaast gaat het koor twee of drie keer per week zingend door de stad om te bedelen. De Thomasschool is tenslotte een school voor de armen.

De kleine Thomas Troost rent vaak achter de zangers aan en droomt ervan om naar deze school te mogen gaan.

Dat zou pas echt kerstgeluk zijn! Vooral als hij ziet dat de leerlingen een paar zoete broodjes krijgen bij de bakker. Thomas staat ook graag achter de Sint Thomas' School en kijkt omhoog naar de tweede verdieping waar het Sint Thomas' Jongenskoor repeteert.

Op dit moment zingen ze: *"Hij is arm op aarde gekomen, opdat hij zich over ons ontfermen moge. Maak ons rijk in de hemelen en als zijn lieve engelen."*

4.35 *Hij is arm op aarde gekomen,*

En hij heeft geluk. De solotenor Christian Schmahl kijkt toevallig uit het raam en ontdekt de halfbevroren luistervink. Christian heeft medelijden: "Als je zo graag naar onze muziek luistert," zegt Christian, "dan heb ik misschien een baantje voor je."

Voor de kleine Thomas was het alsof er een engel aan hem was verschenen: op 25 december 1734 mocht hij als kaarsenjongen op het balkon van de Sint Nicolaas kerk staan toen daar voor het eerst het Kerstoratorium van Johann Sebastian Bach werd gespeeld.

Zijn broers en zussen willen hem helemaal niet geloven: "Dat heb je weer verzonnen, dromer!", spotten ze. Maar als het gezin om half zeven 's ochtends bij de Nicolaaskerk aankomt, staat Christian al te wachten en neemt Thomas mee naar het altaar. En daar staat hij dan, links achteraan naast de tenoren. De hele advent heeft hij gewacht op dit moment waarop de hemel voor hem open zou gaan.

Nu geeft meester Bach het signaal. Nu de pauken! Wakker worden, iedereen! De trompetten!

Luistert! Het koor: *"Verheugt u! Een kreet van vreugde! Prijs wat de Allerhoogste vandaag heeft gedaan!"*

Jauchzet, frohlocket! auf, preiset die Tage,
Rühmet, was heute der Höchste getan!
Lasset das Zagen, verbannet die Klage,
Stimmet voll Jauchzen und Fröhlichkeit an!
Dienet dem Höchsten mit herrlichen Chören,
Laßt uns den Namen des Herrschers verehren!

Juich en jubel, prijs de dagen,
roem wat de Allerhoogste heden heeft gedaan!
Houd op met aarzelen, verban het klagen,
hef een vrolijk gejuich aan!
Dien de Allerhoogste met prachtige koren,
laten wij de naam van de Heerser vereren!

's Middags zit de kaarsenjongen meteen na de lunch als eerste in de Thomaskerk. Dit is de tweede hoofdkerk van de stad, en de hele cantate wordt daar opnieuw uitgevoerd om één uur voor de vespers. Opnieuw overal muziek, boven, onder, in de pilaren en bogen, in de kerkbanken en in de mensen. Opnieuw het gevoel alsof hij zelf een trillende snaar of een klinkend stuk hout was.

Ze hebben nu 's middags geen kaarsenjongen nodig. Het is licht genoeg, Jezus zorgt ervoor dat hij geen noot mist. Daar: de trompet echo, gevolgd door de tenor Christian. Hij vertelt het verhaal van Jozef en Maria, die van Galilea naar Bethlehem moeten reizen en geen onderdak kunnen vinden. En hoewel Maria een kind verwacht, moeten ze de nacht doorbrengen in een eenvoudige stal. In die tijd wist niemand wie er geboren zou worden tussen de os en de ezel, daarom vermaant de cantor nu: *"Wees voorzichtig, bereid je voor zoals een bruid wacht op haar bruidegom. Bereid je voor, Sion, met tedere ingevingen, om de mooiste, de liefste spoedig bij je te zien."*

Bereite dich, Zion, mit zärtlichen Trieben,
den Schönsten, den Liebsten bald bei dir zu sehn!
Deine Wangen müssen heut viel schöner prangen,
eile, den Bräutigam sehnlichst zu lieben!

Bereid u erop voor, Sion, met tedere gevoelens,
dat u weldra de mooiste, de liefste bij u zult zien!
Uw wangen moeten vandaag nog blozender zijn,
haast u om uw bruidegom vurig lief te hebben!

Thomas weet dat Sion de christenen betekent, en de mooiste en meest geliefde is natuurlijk Jezus, die op het punt staat geboren te worden. Dan laat het koor weer van zich horen, onzeker vragend: "Hoe zal ik u ontvangen?" Als het koor zingt, zoals Thomas weet van de vele zondagse cantates die hij heeft gehoord, is het vaak alsof de hele gemeente spreekt. Nu weten ze niet precies hoe ze de Zoon van God moeten ontvangen.

De pauken en trompetten klonken alsof er een glorieuze koning aankwam. Maar een koning is niet altijd alleen maar vriendelijk, maar ook machtig en streng.

**Wie soll ich dich empfangen
und wie begegn' ich dir?
O aller Welt Verlangen,
o meiner Seelen Zier!
O Jesu, Jesu, setze
mir selbst die Fackel bei,
damit, was dich ergötze,
mir kund und wissend sei!**

Hoe moet ik u ontvangen
en hoe ontmoet ik u?
O, ieders verlangen,
o, sieraad van mijn ziel!
O Jezus, Jezus, licht
mij zelf bij met de fakkel
opdat ik begrijp en weet
wat u behaagt!

Christian, de verteller, stelt de gemeente gerust. Er wordt niets gevaarlijks geboren. Gewoon een klein kind. Er is niets om bang voor te zijn. Kijk, zoals elke pasgeboren baby is hij in een luier gewikkeld en ligt hij in een kribbe.

Thomas weet hoe het is om op stro te slapen en geen kachel te hebben om je warm te houden. Zelfs nu heeft hij het een beetje koud, want de Thomaskerk is natuurlijk niet verwarmd. Maar binnen is hij warm, de muziek vervangt de kachel.

En de kou is meteen vergeten want de trompet begint weer, in drie stappen van bovenaf, alsof iemand vanuit de hemel naar de aarde neerdaalt. "Een grote heer en sterke koning", zingt de bas. Maar hij legt ook meteen uit dat deze koning niet opzichtig zal zijn, maar in een harde kribbe zal slapen.

Großer Herr, o starker König,
liebster Heiland, o wie wenig
achtest du der Erden Pracht!
Der die ganze Welt erhält,
ihre Pracht und Zier erschaffen,
muß in harten Krippen schlafen.

Grote Heer, o sterke Koning.
liefste Heiland, o, hoe weinig
hecht u aan de pracht van de aarde!
Hij die de hele wereld bewaart
en haar pracht en tooi heeft geschapen,
moet in een harde kribbe slapen.

Thomas herinnert zich de tekst van het slotkoraal van de ochtend.

Hij kent ook de melodie: het is het kerstlied Vom Himmel hoch.

Hij zingt heel zachtjes mee, alsof de kaarsenjongen zelf een Thomaskoorlid is:

"Oh mijn lieve Jezus! Ik maak voor U een zuiver zacht bed, om te rusten in het heiligdom van mijn hart, opdat ik U nooit zal vergeten."

Ach mein herzliebes Jesulein,
mach dir ein rein sanft Bettelein,
zu ruhn in meines Herzens Schrein,
daß ich nimmer vergesse dein!

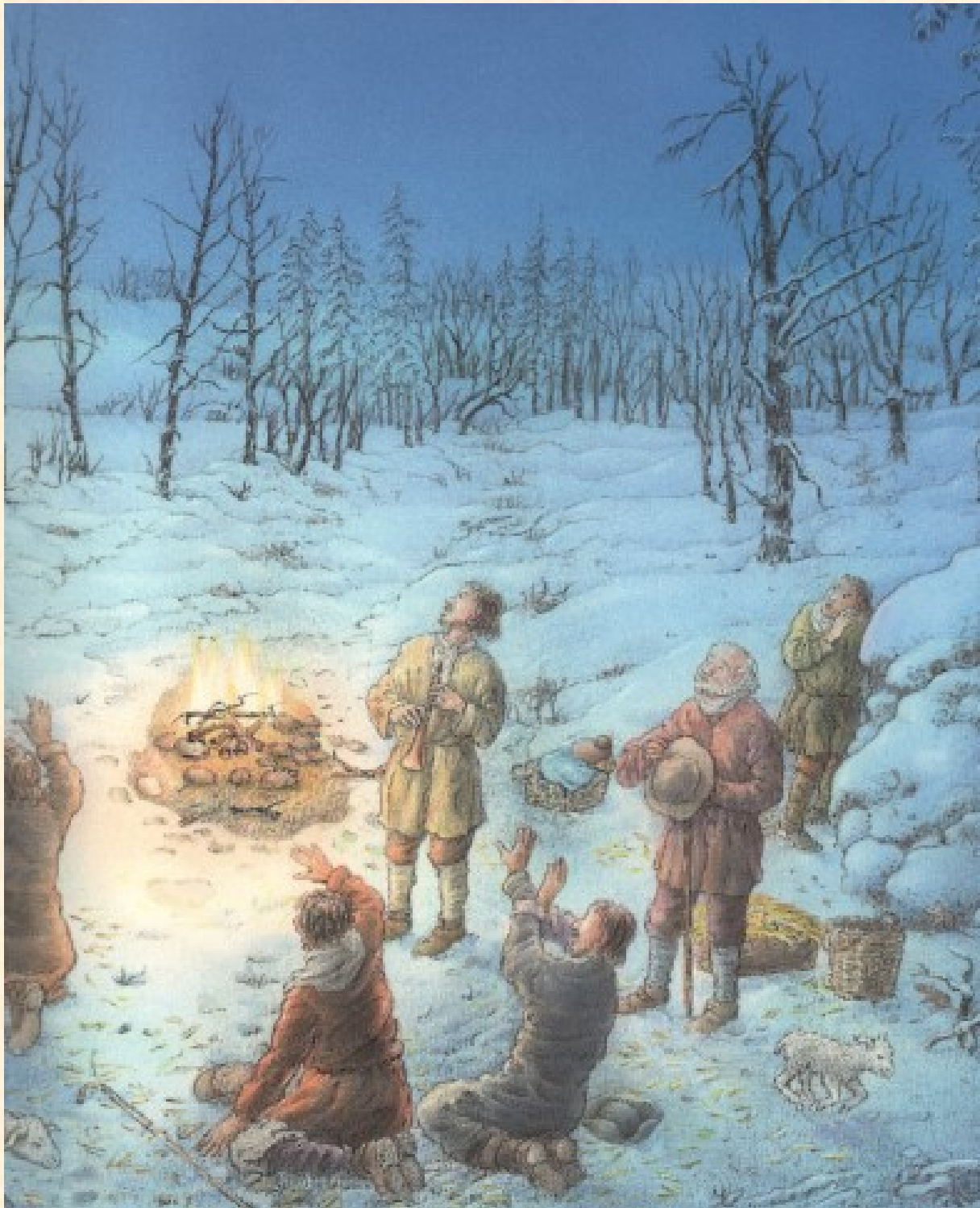
Ach, mijn allerliefste Jezuskind,
maak in de schrijn van mijn hart
een schoon zacht bedje om in te rusten,
opdat ik u nooit zal vergeten!

In de nacht van tweede kerstdag heeft Thomas een nare droom. Hij staat voor de kerkdeur. Hij hoort de prachtige muziek binnen, maar de deur is op slot. Hij mag niet naar binnen. Hij wordt wakker en heeft het koud. Zijn broers en zussen hebben de dekens van hem afgetrokken. Een vlo irriteert hem. Thomas weet niet hoe laat het is, maar hij wil toch wakker blijven om zich niet te verslapen. Want hij moet om half zeven weer in de kerk zijn om het licht aan te houden zodat het wonder door kan gaan. De boze droom mag niet uitkomen!

Deze keer beginnen ze in St Thomas. En heel anders dan gisteren. Geen pauken en trompetten, en zelfs het koor heeft een pauze. De zangers leunen vermoeid tegen de balustrade als de cantor het sein geeft voor de Sinfonia, het voorspel. Thomas weet dat nu de herders komen. En de engelen. Als de muziek begint, hoort hij het ook: er zijn violen en fluiten aan één kant. Ze spelen heel licht en zwevend, alsof je de muziek van de engelen al van daarboven kunt horen. En dan zijn er de eenvoudige, logge hobo's. Thomas stelt zich voor dat dit de herders met hun kuddes zijn. Ze hebben geen idee wat er staat te gebeuren. Hemel en aarde musiceren naast elkaar tot ze aan het eind steeds meer één worden.

Sinfonia

Natuurlijk schrikken de herders als er midden in de nacht plotseling een lichtgevende figuur voor hen staat. Ze hadden misschien een wild dier verwacht, maar een engel?

Ze hebben het koor nodig om hen gerust te stellen: "*Herders, wees niet bang!*" Maar meester Bach moet eerst zijn jongens op gang krijgen. Blijkbaar hebben zij ook niet genoeg geslapen, en de zachte Sinfonia aan het begin heeft hen niet bepaald wakker gemaakt:

**Brich an, o schönes Morgenlicht,
und laß den Himmel tagen!
Du Hirtenvolk, erschrecke nicht,
weil dir die Engel sagen,
daß dieses schwache Knäbelein
soll unser Trost und Freude sein,
dazu den Satan zwingen
und letztlich Friede bringen!**

Breek aan, o prachtig ochtendlicht
en laat de hemel licht worden!
O herders, schrik niet,
want de engelen vertellen u
dat dit zwakke knaapje
onze troost en onze vreugde zal zijn,
dat hij bovendien de satan zal bedwingen
en ten slotte vrede zal brengen!

Meester Bach geeft nu een slaperige jongen uit de sopraansectie een vuile blik. En Thomas denkt: "Ik zou nooit moe worden van het zingen."

De jongen schrikt en stapt snel naar voren.

"Hoe kan hij zijn inzet vergeten?" Thomas stelt zich voor: "Als ik de engel kon zingen, hoefde meester Bach niet aan mijn oor te trekken of me een boze blik te geven. Ik zou gewoon opstaan, ademhalen en wegzingen:

»Und der Engel sprach zu ihnen: (Engel, S) Fürchtet euch nicht, siehe, ich verkündige euch große Freude, die allem Volke widerfahren wird. Denn euch ist heute der Heiland geboren, welcher ist Christus, der Herr, in der Stadt David.«	En de engel sprak tot hen: Vrees niet, zie, ik verkondig u een grote vreugde, die het hele volk ten deel zal vallen. Want voor u is heden de Heiland geboren, die Christus de Heer is, in de stad van David.
--	---

"Zie, ik verkondig u grote vreugde, die voor het hele volk zal zijn. Want u is heden een Redder geboren, die Christus, de Heer, is, in de stad Davids." - Zo zou ik het doen, denkt Thomas, en dan later een tenor worden zoals Christian, die nu zijn grote aria heeft. *"Goede herders, haast u, o haast u!"* zingt hij, en zijn noten zijn zo licht en haastig dat het een genot is.

Frohe Hirten, eilt, ach eilet, eh ihr euch zu lang verweilet, eilt, das holde Kind zu sehn! Geht, die Freude heißt zu schön, sucht die Anmut zu gewinnen, geht und labet Herz und Sinnen!	Verheugde herders, haast u, ach, haast u, voordat u te lang talmt, haast u om naar het lieflijke kind te gaan kijken. Ga, de vreugde is te mooi, probeer de lieflijkheid te verkrijgen, ga en laaf uw hart en uw zinnen!
--	---

Maar dan realiseert Thomas zich dat hij niet genoeg heeft geslapen. Zijn arm doet pijn en zijn hoofd voelt zwaar.

De bas legt de herders uit dat ze later in de stal een slaapliedje moeten zingen voor het kindje Jezus.

En de alt zingt het samen met de fluit: *"Slaap, mijn liefste, geniet van de rust!"*

Schlafe, mein Liebster, genieße der Ruh, wache nach diesem vor aller Gedeihen! Labe die Brust, empfinde die Lust, wo wir unser Herz erfreuen!	Slaap, mijn liefste, geniet van uw rust en ontwaak daarna voor het welzijn van allen! Verkwik uw ziel, ervaar het genot dat ons hart verblijdt!
---	---

Thomas denkt: "Dat is net zo mooi als wanneer Maria zelf voor de herders had gezongen." Dan dommelt hij in. Natuurlijk wordt hij meteen weer wakker.

De hete was van de kaars is over zijn vingers gelopen. Thomas wil het uitschreeuwen. Maar de meester geeft hem een waarschuwende blik, want Bach ziet niets door de vingers van wat er in zijn koor gebeurt.

Vanochtend is de Thomascantor helemaal niet blij met zijn koorknapen. Hij kijkt streng om zich heen naar het koor. De ene engel wordt nu vergezeld door de hele hemelse schare en ze loven God: "*Ere zij God in den hoge en vrede op aarde!*" Het koor moet veel door elkaar zingen, snel en hard. De zestiende noten buitelen uit het koor met zoveel jubelend goed nieuws.

**»Ehre sei Gott in der Höhe
und Friede auf Erden
und den Menschen ein Wohlgefallen.«**

Ere zij God in den hoge,
en vrede op aarde
en in de mensen een welbehagen.

Niemand slaapt nu. Maar Thomas ziet de fronsrimpel op Bachs voorhoofd steeds dieper worden. De cantor zwaait met zijn armen: hoger de sopraan, lager de alt!

Zijn vinger bedreigt de tenor: sneller de coloratuur! En als de bas een inzet mist, stampt de meester zelfs met zijn voet.

Het is maar goed dat het slotkoraal meteen daarna komt. Opnieuw de zachte melodie van 'vom Himmel hoch'. Mensen verheugen zich dat u, o langverwachte gast, nu bent aangekomen, zingt het koor. En tussen de koraalregels heeft Bach de engelachtige en pastorale muziek uit de Sinfonia gezet. Hemel en aarde zijn samengekomen op deze nacht in Bethlehem en deze ochtend in Leipzig.

Thomas krabt de was van zijn vingers als de dienst na drie uur eindelijk is afgelopen. "Het was zo mooi!" zegt hij.

"Nou, daar is onze dirigent het niet mee eens," zegt Christian. "We gaan vanmiddag in de Sint Nicolaas kerk nog een repetitie houden zodat de fuga's beter gaan.

"Wil je met ons mee?" Natuurlijk wil Thomas dat.

"Goed, wacht dan buiten de school. Ik zal de oude Bach vragen."

En zo staat de kleine Thomas Trost op tweede kerstdag 1734 voor de deur waar hij al heel lang doorheen wil. Het is een beetje als een poort naar de hemel voor hem. Maar zal deze deur voor hem worden geopend?

De school is twee jaar geleden herbouwd. Thomas weet dat de deur naast hem naar de flat van het schoolhoofd leidt.

En verder naar links is de ingang van de woning van de cantor. Hier woont Johann Sebastian Bach met zijn vrouw Anna Magdalena en hun kinderen en hun vele prachtige instrumenten. Op de middelste verdieping bevinden zich de klaslokalen, de eetzaal, de muziekzaal en helemaal boven onder het dak de onverwarmde slaapkamers voor de leerlingen.

Thomas moet lang wachten in de kou en zijn hoop raakt stilaan bevroren. Maar dan gaat de deur toch open. Christian brengt hem naar binnen en leidt hem naar de eetzaal.

Thomas mag met hem mee-eten. Daarna gaan ze naar de muziekzaal en de kaarsenjongen zit als een muisje in een hoekje en ervaart hoe de zangers van het Thomas koor repeteren: serieus, streng, hard.

Maar Thomas begrijpt het: Dit is de enige manier om deze hemelse muziek te maken.

**Wir singen dir in deinem Heer
aus aller Kraft Lob, Preis und Ehr,
daß du, o lang gewünschter Gast,
dich nunmehr eingestellt hast.**

Wij zingen voor u in uw leger
uit alle macht uw lof, prijs en eer,
omdat u, o gast naar wie wij zo hebben verlangd,
nu gekomen bent.

Thomas ging niet naar huis. De maaltijd en de repetitie hadden hem opgewarmd. Hij ging meteen door naar de Sint Nicolaas kerk, waar het tweede deel opnieuw werd uitgevoerd. Hij moet staan omdat de kerk vol is en veel mensen een vaste plek hebben waar alleen zij mogen zitten. Zijn benen doen pijn, maar hij heeft het niet door. Soms is hij een herder, soms een engel, het zingt in hem en hij neuriet zachtjes mee. Hij zal deze nacht steeds weer wakker worden, want hij verheugt zich nu al op het openingskoor van het derde deel, dat het koor eerder heeft ingestudeerd.

Op de derde dag van Kerstmis slaapt er niemand op de galerij van de Sint Nicolaas kerk. Het 'onweer' van de cantor gisteren heeft gewerkt. Met een jubelend koor prijzen zangers en blazers de hemel voor het sturen van Gods Zoon naar de aarde om de mensheid te verlossen: *"Heerser van de hemel, luister naar het gekabbel, laat de vage liederen u behagen!"*.

Herrscher des Himmels, erhöre das Lallen,
laß dir die matten Gesänge gefallen,
wenn dich dein Zion mit Psalmen erhöht!
Höre der Herzen frohlockendes Preisen,
wenn wir dir itzo die Ehrfurcht erweisen,
weil unsre Wohlfahrt befestiget steht!

Heerser van de hemel, luister naar ons gestamel,
geniet van onze zwakke liederen
wanneer uw Sion u met psalmen prijst!
Hoor de jubelende lofzangen van ons hart
wanneer wij u nu eerbied betonen
omdat wij zeker kunnen zijn van ons heil.

Thomas vindt dat Meester Bach de dingen echt onderschat. Dit zijn geen saaie liederen! Dit is de prachtigste muziek die je je kunt voorstellen. En het is ook geen geklets. Thomas is vol bewondering over hoe de zangers van het Thomas koor zoiets moeilijk kunnen leren in slechts een paar weken. Maar Christian legde hem gisteren tijdens de lunch uit: "Ten eerste oefenen we elke dag, de hele week. En ten tweede kenden we de meeste stukken al, want Bach heeft alleen oude aria's en refreinen een beetje bewerkt en een nieuwe tekst toegevoegd voor zijn Kerstoratorium."

Na het engelenkoor gaat het verhaal verder. De engelen zijn teruggevlogen naar de hemel en de herders vragen zich af wat ze moeten doen. Kunnen ze dit allemaal geloven of droomden ze alleen maar? Een stralende schare engelen hier bij hen in het veld? En de Zoon van God zou geboren zijn in een stal? Uiteindelijk zeggen ze tegen zichzelf: "*Laten we naar Bethlehem gaan en kijken wat daar gebeurd is*".

»Lasset uns nun gehen gen Bethlehem
und die Geschichte sehen, die da geschehen ist,
die uns der Herr kundgetan hat.«

Laten wij nu naar Bethlehem gaan
om te zien wat er is gebeurd
en wat de Heer ons heeft verkondigd.

En terwijl de herders door de nacht sjokken, denken ze wat de bas zingt: "Wat een troost en wat een geluk, als God echt op aarde is gekomen. En wij waren de eersten die het hoorden, niet de rijke prinsen en koningen, maar wij, de arme herdertjes. En ze zingen in het koor: "Heel het christendom verheugt zich, en Hem zij dank tot in eeuwigheid!"

28. (5) KORAAL
Dies hat er alles uns getan,
sein groß Lieb zu zeigen an;
des freu sich alle Christenheit
und dank ihm des in Ewigkeit.
Kyrieleis!

Dit heeft hij allemaal voor ons gedaan
om zijn grote liefde te tonen;
laat de hele christenheid zich daarover verheugen
en hem ervoor bedanken in alle eeuwigheid.
Kyrie eleis!

En nu zingen de bas en de sopraan een duet: "Heer, uw mededogen, uw barmhartigheid troost ons en maakt ons vrij."

Herr, dein Mitleid, dein Erbarmen
tröstet uns und macht uns frei.
Deine holde Gunst und Liebe,
deine wundersamen Triebe
machen deine Vätertreu
wieder neu.

Heer, uw medelijden, uw ontferming
troost ons en maakt ons vrij.
Uw verkwikkende genegenheid en liefde,
uw wonderbaarlijke gevoelens
maken uw vadertrouw
weer nieuw.

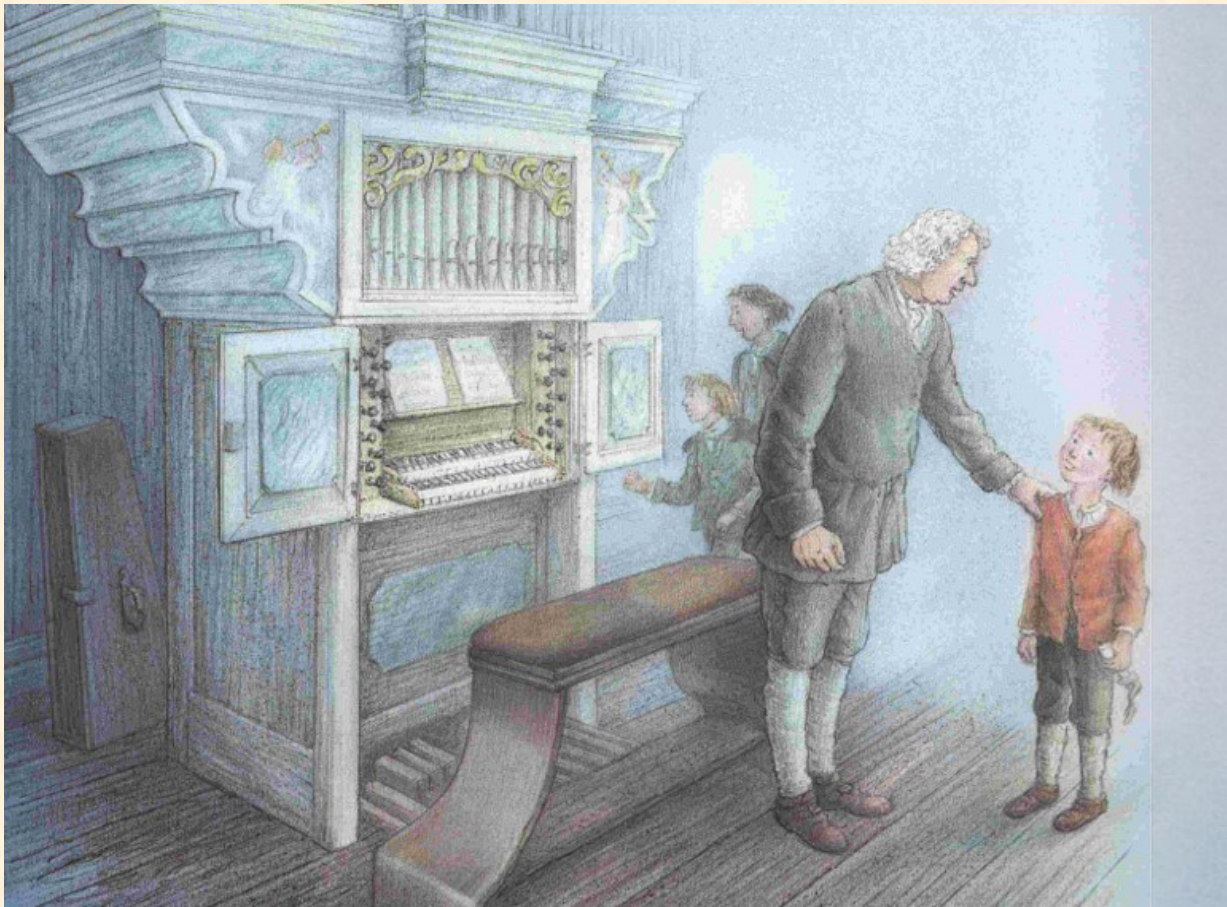
En Thomas weet dat, ongeacht wat de herders geloven, de hemel hier in deze muziek wel degelijk voor mij is verschenen.

Maar de herders haastten zich verder en vonden zowel Maria als Jozef en het kind dat in de kribbe lag. Ze gaven hem de geschenken die ze hadden meegebracht en liepen toen de stad in om iedereen te vertellen wat ze hadden gezien. De mensen waren verbaasd. Maar ze zagen de ster boven de stal en de stralende gezichten van de herders en gingen ook naar het kind. En toen vertelden ze het zelf nog eens door en nog eens. *Maar Maria bewaarde al deze woorden en liet ze deinen in haar hart.*

Schließe, mein Herze, dies selige Wunder
fest in deinem Glauben ein!
Lasse dies Wunder, die göttlichen Werke
immer zur Stärke deines schwachen Glaubens sein!

Mijn hart, berg dit gezegende wonder
stevig op in je geloof!
Laat dat wonder, dat werk van God
altijd kracht geven aan je zwakke geloof!

De zangers van het Thomaskoor zingen nog een koraal en nog een.
En dan nog een keer het prachtige openingskoor: Heerser van de hemel, hoor het gekabbel. Thomas kan zich niet langer inhouden. Hij zingt gewoon mee. Hij maakt natuurlijk fouten en soms klinkt het echt als gebrabbel. Maar dat maakt hem niet uit, zolang hij maar deel mag uitmaken van deze prachtige muziek.

Dan stormen de zangers van het Thomas zangkoor van het balkon naar beneden. Ze hebben de dag vrij omdat er geen middagdienst is. Als Thomas - blij en verdrietig tegelijk - probeert weg te gaan, grijpt Bach zijn arm. "Je hebt meegezongen!" zegt hij streng. Thomas schrikt en verontschuldigt zich.

"Ik wilde niet, maar ik moest."

"Zozo", zegt de Thomascantor. "Niet veel aan je botten."

Hij houdt Thomas nog steeds bij de arm vast.

"Heb vijf broers en zussen. Dan krijg je niet vaak genoeg eten," zegt Thomas.

"Je hebt een prachtige sopraan," zegt de meester.

"Wat vind je ervan om bij ons op de Sint Thomas' School te komen? Dan kun je elke dag zingen en eten."

**Seid froh dieweil,
daß euer Heil
ist hie ein Gott und auch ein Mensch geboren,
der, welcher ist
der Herr und Christ
in Davids Stadt, von vielen auserkoren.**

Wees verheugd omdat
uw heil hier is geboren
als God en ook als mens,
hij die de Heer
en de Christus is,
in Davids stad, door velen uitverkoren.

Herrscher des Himmels, erhöre das Lallen,
laß dir die matten Gesänge gefallen,
wenn dich dein Zion mit Psalmen erhöht!
Höre der Herzen frohlockendes Preisen,
wenn wir dir itzo die Ehrfurcht erweisen,
weil unsre Wohlfahrt befestiget steht!

Heerser van de hemel, luister naar ons gestamel,
geniet van onze zwakke liederen
wanneer uw Sion u met psalmen prijst!
Hoor de jubelende lofzangen van ons hart
wanneer wij u nu eerbied betonen
omdat wij zeker kunnen zijn van ons heil.
